

KUNGL. VITTERHETS
HISTORIE OCH
ANTI KVITETS AKADEMIEN

ÅRSBOK 2021

STOCKHOLM 2021

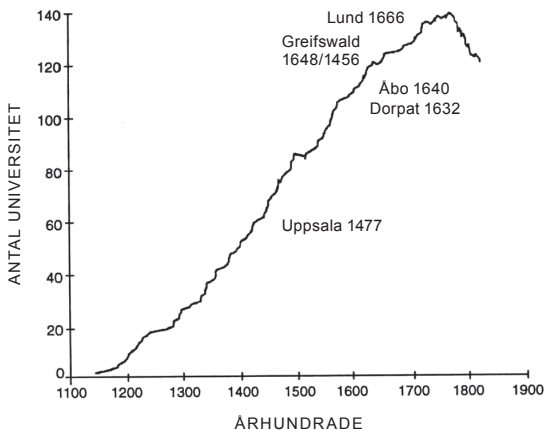
LARS ENGWALL

Universitet – vadan och varthän?

En framgångsrik organisationsform

I DEN FORSKNINGSPROPOSITION som regeringen lade fram i december 2020 fanns nyheten att Mälardalens högskola skulle uppgraderas till universitet. Detta är det senaste tecknet på den attraktivitet som förknippas med en organisationsform som utvecklats under många århundraden. Den har anor till antiken och fick en bredare spridning under medeltiden. Universitetet i Bologna från 1088 följdes av en rad universitetsetableringar i England (Oxford och Cambridge), Frankrike (Paris), Italien (Padua och Siena), Skottland (St. Andrews, Glasgow, Aberdeen och Edinburgh), Spanien (Salamanca) och andra europeiska länder. Fram till 1830 växte populationen av europeiska universitet till 140 (figur 1). Under denna period hade det dåtida Sverige som mest fem universitet: Uppsala (1477), Dorpat (1632), Åbo (1640), Greifswald (svenskt 1648, grundat 1456) och Lund (1666). År 1830 fanns dock bara Uppsala och Lund kvar sedan Sverige genom fredsslut förlorat de baltiska provinserna 1721 och Finland 1809 samt försålt Svenska Pommern 1815.

Uppsala och Lund har sedan 1800-talet fått sällskap av ett större antal lärosäten. Då den senaste forskningspropositionen lades fram hade Sverige 17 lärosäten med universitetsstatus och 13 högskolor. På samma sätt har universitetet som organisationsform spritt sig i resten av världen.

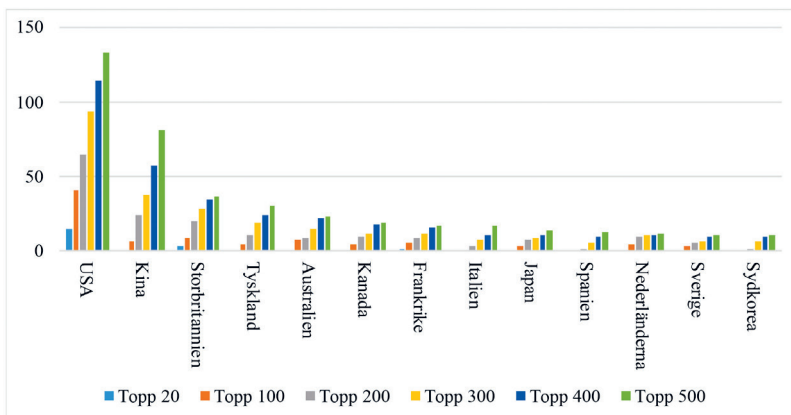

FIGUR 1. Antal europeiska universitet 1150–1830. Källa: Egen bearbetning av uppgifter i Darby & Fullard 1978, s. 68–69.

Databasen *Ranking Web of Universities* redovisade således i sin utgåva 2017 så många som 26 368 universitet i världen. Av dem fanns 15 procent i Indien, 12 procent i USA, 9 procent i Kina, 6 procent i Brasilien och 5 procent i Ryssland. Tillsammans svarade dessa 5 länder för nästan halva världspopulationen av universitet. De återstående 14 000 lärosätena var spridda i 204 länder. Ett färskt tecken på att populationen fortsätter att växa är nyheten från början av 2021 att Kina står i begrepp att starta 11 nya universitet (Sharma 2021).

En heterogen population

Det är uppenbart att den stora populationen av universitet i världen är heterogen. Även om många strävar efter att hålla världsklass skiljer de sig åt vad gäller standard. Detta har lett till olika projekt för att rangordna universitet. Av dessa har *Academic Ranking of World Universities* (ARWU) fått ett stort genomslag. Som framgår av figur 2 dominerade universitet i USA listorna från 2020 på de 20, 100, 200, 300, 400 och 500 främsta universiteten i världen. På 100-listan kommer Sverige med 3 universitet

FIGUR 2. Antal universitet i olika grupper vid ARWU-rankningen 2020 för de främsta länderna. Källa: Egen bearbetning baserad på Academic Ranking of World Universities 2020.

på delad tionde plats med Japan och på 500-listan med 11 universitet på delad tolfte plats med Sydkorea.

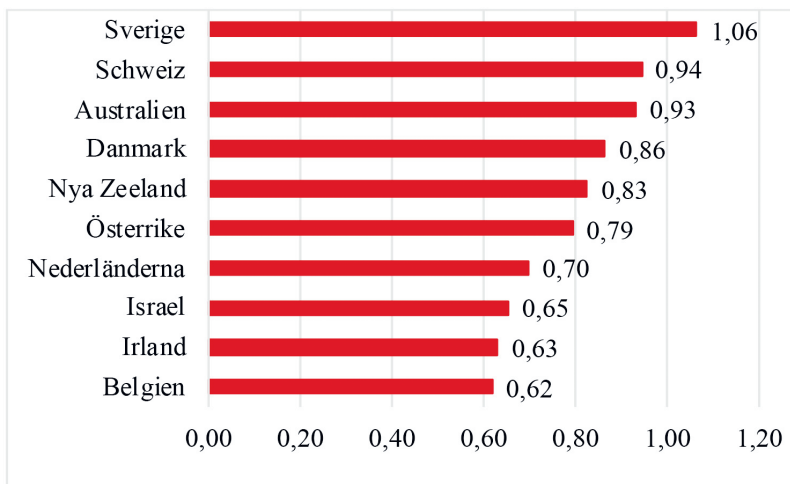
På samma sätt som det finns kvalitetsskillnader bland världens universitet finns också betydande skillnader i det dominerande landet USA. Alla är inte Harvard, Stanford eller MIT. Dessa utgör nämligen bara toppen av ett isberg bland de amerikanska lärosätena. Bland de cirka 4 300 universiteten i USA år 2007 erbjöd bara cirka 600 (14 procent) mastersprogram, medan cirka 260 (6 procent) var forskningsuniversitet och 87 (2 procent) av dem stod för 60 procent av alla doktorsexamina (Cole 2010, s. 6). Motsvarande heterogenitet återfinns i andra länder, inklusive vårt eget land med dess 30 universitet och högskolor. Därutöver finns också 5 konstnärliga högskolor och 14 enskilda utbildningsanordnare.

Sveriges äldsta lärosäten är, som redan framgått, universiteten i Uppsala (1477) och i Lund (1666). De utmanades på 1800-talet av nybildade högskolor i Stockholm (1878) och Göteborg (1891), som blev statliga universitet 1960 respektive 1954. Genom politiska initiativ tillkom därefter nya universitet i Umeå (1965) och Linköping (1975). Redan långt

dessförinnan hade dock vårt land fyra specialhögskolor som fått universitetsstatus: Karolinska institutet (1810), Kungl. Tekniska högskolan (1877, startad 1827), Chalmers tekniska högskola (1937, startad 1829) och Handelshögskolan i Stockholm (1909). Därutöver tillkom 1971 Luleå tekniska universitet och 1977 Sveriges Lantbruksuniversitet; det senare med enheter som går tillbaka till slutet av 1700-talet. I modern tid uppgraderades vidare 1999 tre av de 1977 grundade högskolorna till Karlstads universitet, Växjö universitet och Örebro universitet, medan Mitthögskolan fick vänta till 2005 för att nå universitetsstatus. År 2018 upphöjdes Malmö högskola, grundad 1998, till universitet. Sammantaget innebär den här utvecklingen att redan den svenska populationen av lärosäten med universitetsstatus uppvisar heterogenitet. Läger man därtill de 13 högskolorna ökar skillnaderna.

Av högskolorna är två specialiserade. Det är Gymnastik- och idrotts-högskolan med anor från 1800-talet och Militärhögskolan, som innebär en akademisering av de militära högre utbildningarna. Övriga 11 högskolor är regionala: Blekinge, Borås, Dalarna, Gävle, Halmstad, Jönköping, Kristianstad, Mälardalen, Skövde, Södertörn och Väst. Att inte bara Mälardalens högskola skulle vilja ha universitetsstatus är uppenbart. Det är således vanligt att högskolorna kallar sig *University* i kontakter på engelska. Två av dem (Dalarna och Jönköping) markerar det också i sina webbadresser: www.du.se och www.ju.se. Högskolan i Jönköping kallar sig numera även i svenska texter för *Jönköping University*.

Mot den här bakgrunden är det intressant att återknyta till ARWU-rankningen för att ytterligare belysa hur svenska universitet står sig i den internationella konkurrensen. Vid en sådan jämförelse är det rimligt att relatera olika länders antal toppuniversitet till deras befolkning. Med antalet universitet på ARWU500-listan per miljoner invånare som mått kommer Sverige i topp med värdet 1,06 följt av Schweiz och Australien med värdena 0,94 respektive 0,93 (figur 3). Det pekar på att svaret på journalisten Hanne Kjöllers fråga i *Kris i forskningsfrågan* från 2020 – ”vad fan får vi för pengarna” – bör vara ”en hel del”.

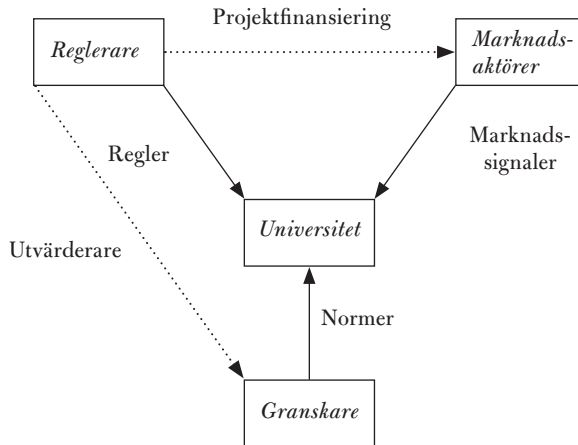

FIGUR 3. Universitet på ARWU500-listan per capita. Källa: Egen bearbetning baserad på Academic Ranking of World Universities 2020.

Universitetens villkor

Hanne Kjöllers diskussion om forskningen är ett uttryck för olika önskemål om att öka kontrollen över den verksamhet som bedrivs vid universitet och högskolor. För att närmare belysa detta kan här en generell modell för organisationers styrning vara till hjälp (figur 4 baserad på resonemang i Engwall 2018).

Figur 4 visar hur universitet är föremål för styrning från tre grupper av aktörer. Det är för det första *reglerare* på internationell, nationell och lokal nivå. De styr med regler i form av lagar och förordningar samt principer för resursfördelning. För det andra är det olika slag av *marknadsaktörer*, som förser universiteten med varor och tjänster, som efterfrågar universitetens tjänster och som konkurrerar med dem. De styr genom olika marknadssignaler som kommer till uttryck i mått som antal sökande

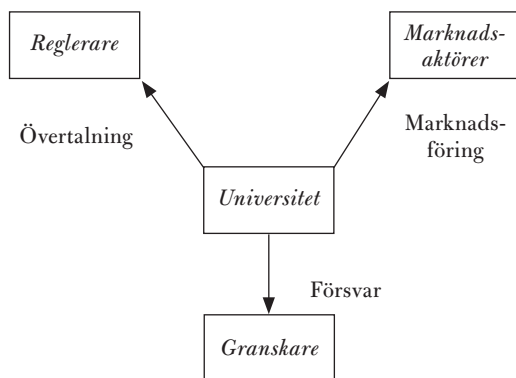
FIGUR 4. Universitetens externa styrning. Källa: Egen bearbetning av modell presenterad i Engwall 2018.

till utlysta anställningar, sökande per utbildningsplats och externa anslag. *Granskarna* slutligen utgörs av vetenskapssamhället, media och olika utvärderare. De styr med normer.

Den redovisade sammanfattningen av universitetens externa styrning kan liknas med den bild av universitetssystem som den amerikanske universitetsforskaren Burton R. Clark presenterade i början av 1980-talet (Clark 1983, s. 143). Hans analys ledde honom fram till en triangel, där hörnen utgjordes av huvudprinciperna för universitetens styrning, nämligen stat, marknad och profession. Dessa motsvaras i figur 4 av reglerare, marknadsaktörer och granskare. Hos Clark var sovjetiska universitet exempel på statsstyrda universitet, amerikanska på marknadstyrda och italienska på professionsstyrda. Inuti triangeln på olika avstånd från hörnen positionerade han Japan, Kanada och Storbritannien närmare marknaden samt Frankrike och Sverige mellan stat och profession. Sedan Clark lade fram sin analys har många universitetssystem förändrats

och gått mot marknadslösningar. Det har inneburit att reglerare i ökad utsträckning har delegerat styrningen till marknadsaktörer (den prickade pilen mellan reglerare och marknadsaktörer i figur 4). Tilldelningen av forskningsmedel sker i ökad utsträckning genom projektansökningar i konkurrens i stället för genom basanslag till universiteten, och tilldelning för undervisning baseras på antalet studenter och deras prestationer. Samtidigt har reglerarna inte helt förlitat sig på marknadsaktörerna utan har sett behov av att anlita granskare för utvärderingar (den prickade pilen mellan reglerare och granskare i figur 4).

Styrningen från reglerare, marknadsaktörer och granskare har lett till svar från universiteten (figur 5). Gentemot reglerarna tillämpar de *övertalning* för att regelsystemet och resursallokeringen ska få en för dem så gynnsam utformning som möjligt, samt för att övertyga om att man uppfyller de uppsatta reglerna. Marknadsaktörerna bearbetar man genom olika former av *marknadsföring*. Det mest konkreta uttrycket för denna är de informationsbroschyrer och annonser som lärosätena utformar för att locka studenter. Andra former av marknadsföring är olika ansträngningar att framställa lärosätet som en attraktiv arbetsplats och som en

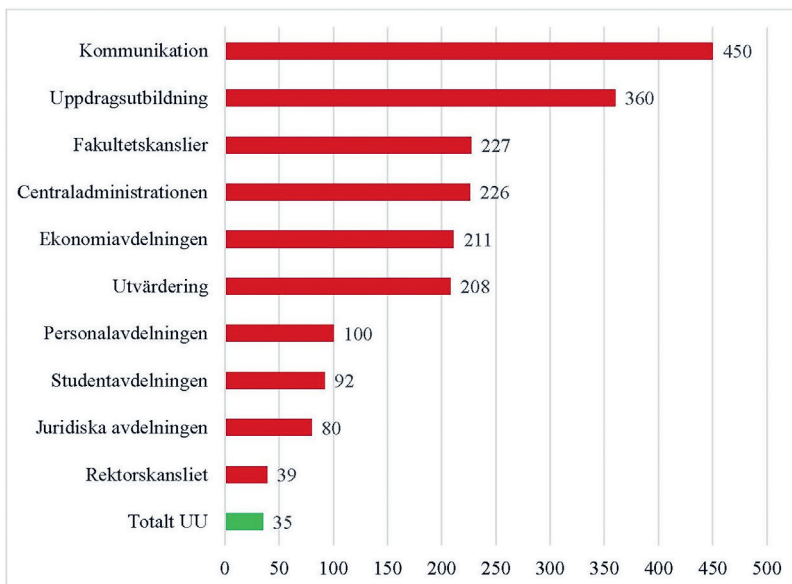

FIGUR 5. Universiteten svarar. Källa: Egen bearbetning av modell presenterad i Engwall 2018.

framstående akademisk institution i syfte att locka till sig finansiering. Med hänsyn till granskarna är åtgärden *försvar*. Här gäller det att förbereda sig inför olika slag av granskningar från media, representanter för vetenskapssamhället och utvärderare.

För att genomföra övertalning, marknadsföring och försvar utvecklar universiteten olika slag av gränsheter. De som sysslar med andra uppgifter än forskning och undervisning får därmed en ökad betydelse inom lärosätena. Detta kan illustreras med hjälp av data från Uppsala universitet för perioden 1998–2018 (figur 6). Medan hela universitetet växte med 35 procent under perioden (den gröna stapeln längst ned i figur 6), växte många administrativa funktioner mångdubbelt. Kommunikationsavdelningen ökade med 450 procent, uppdragsutbildning med 360 procent, medan fakultetskanslier, centraladministrationen, ekonomiavdelningen och enheten för utvärdering alla växte med över 200 procent. En viktig del av expansionen hänför sig till marknadsföringen mot marknadsaktörer (kommunikation, försäljning av uppdragsutbildning och studentavdelningen). Mycket av tillväxten beror också på att man vill övertala reglerare att regelverket följs genom arbete i fakultetskanslier, centraladministrationen, ekonomiavdelningen, personalavdelningen och rektorskansliet. Bakom ökningen av utvärderingsfunktionen ligger en önskan att försvara sig gentemot granskare. En del av detta försvar hanteras även av kommunikationsavdelningen.

Uppsala universitet är dock inte unikt när det gäller andelen personal som har andra uppgifter än forskning och undervisning. Andelen ligger, liksom vid universiteten i Stockholm, Umeå och Örebro, samt Lantbruksuniversitetet något under totalgenomsnittet 50 procent (figur 7). I topp ligger ett antal specialiserande lärosäten såsom Handelshögskolan i Stockholm, Kungliga Tekniska högskolan, Luleå tekniska universitet, Chalmers och Karolinska institutet. När det gäller de fyra senare kan man förmoda att den högre andelen beror på teknisk personal, medan det för Handelshögskolan av allt döma är en effekt av nackdelen att vara ett litet lärosäte.

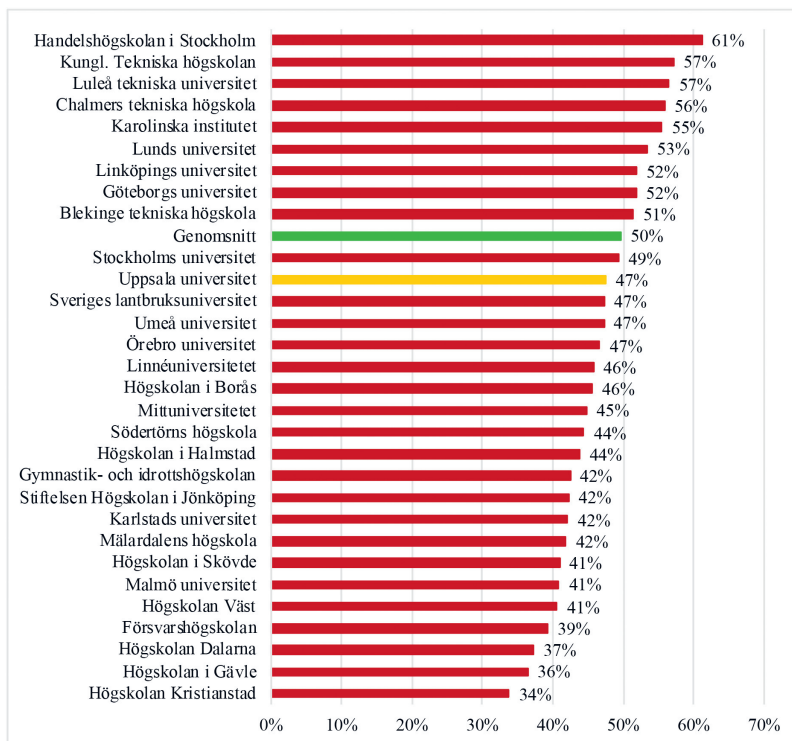

FIGUR 6. Administrativ tillväxt i procent vid Uppsala universitet 1998–2018 (procent). Källa: Egen bearbetning av data insamlade av professor Linda Wedlin inom HERA-projektet.

Om man ser till den totala arbetstiden som ägnas åt annat än forskning och undervisning innebär de redovisade andelarna av allt att döma en underskattning. En ökande andel av dem som är anställda som forskare och lärare utför nämligen administrativa uppgifter. Detta är en följd av de ökade kraven att hantera reglerare, marknadsaktörer och granskare, vilka får effekter på alla nivåer i organisationen från högsta ledningen till institutionsnivå.

Universitetsledning

Samtidigt som de svenska reglerarna till betydande del har delegerat resursfördelningen till marknadsaktörer har de tagit ett fastare grepp om universitetens ledning. Före 1977 utgjorde valda representanter för

FIGUR 7. Andelen personal som inte är anställda för forskning och undervisning 2019 (heltidsekvivalenter). Källa: Egen bearbetning av Universitetskanslersämbetets statistik.

lärare, övriga anställda och studenter lärosätenas styrelser. Därefter tillkom bestämmelsen att företrädare för allmänna intressen skulle utgöra en tredjedel av ledamöterna. Under Carl Thams tid som utbildningsminister förändrades 1997 styrelsesammansättningen ytterligare så att staten utser majoriteten. Enligt den nu gällande Högskoleförordningens andra kapitel ska styrelsen bestå av fjorton ledamöter. Av dessa har lärarna och studenterna rätt att utse vardera tre, medan rektor är ledamot *ex officio*. Övriga åtta, det vill säga majoriteten, utses visserligen i samråd

med lärosätet, men ändå genom politiska beslut. Medan rektor före 1997 var styrelsens ordförande gäller sedan dess att ordföranden inte får vara anställd vid lärosätet.

Ett viktigt argument bakom principerna att regeringen utser ordföranden och majoriteten av ledamöterna tycks vara synen att staten är ägare till universitet och högskolor. Det innebär att man tillämpar grundprincipen från näringslivets aktiebolag, där ägarna sätter samman styrelsen. Det är dock en stor skillnad mellan aktiebolag och universitet. I aktiebolagen har ägarna satsat riskkapital som de kan förlora och kan därmed anses ha berättigade skäl att bevaka sina intressen. Staten däremot har inte satsat något riskkapital som den kan förlora utan är snarare en beställare av forskning och undervisning. Det stora kapitalet i universitet är i stället det intellektuella kapitalet hos dem som står för forskning och undervisning. Det utgör ett starkt skäl för en återgång till mer kollegialt inflytande.

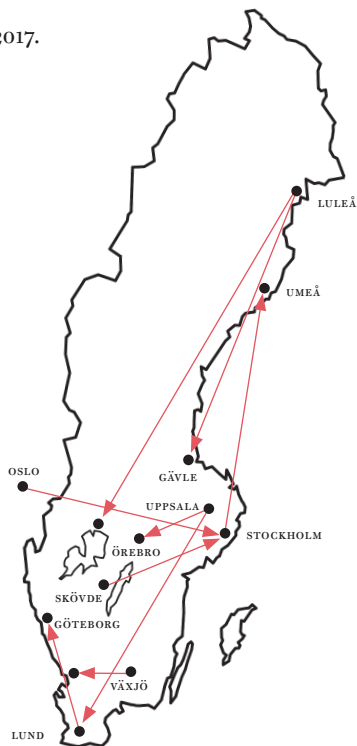
En viktig konsekvens av övergången till externa ordföranden är att rekryteringen av rektorer har förändrats. Går man långt tillbaka finner man att professorerna turades om att vara rektor, först terminsvis och senare årsvis. Det är först på 1870-talet som universiteten i Uppsala och Lund fick sina första av kollegerna valda rektorer med längre mandatperioder. Först var filosofen Carl Yngve Sahlin, som var Uppsala universitets rektor 1876–1889. Året efter Sahlins tillträde i Uppsala fick han i Lund som kollega professorn i estetik, litteraturhistoria och konsthistoria Gustaf Ljunggren. Sedan Sahlins och Ljunggrens tid fortsatte man vid universiteten att tillämpa principen att rektorerna vid universiteten utsågs bland sina kolleger. När högskolorna på 1970-talet skulle utse rektorer bröts den här principen beroende på att det interna rekryteringsunderlaget var begränsat. Från mitten av 1990-talet kom externrekrytering av rektor att sprida sig till universiteten. Sveriges lantbruksuniversitet fick sin förste externt rekryterade rektor 1994, och sedan dess har de andra lärosätena med universitetsstatus följt efter med Karolinska institutet som det sista 2017. Därmed har alla 30 svenska universitet och högskolor haft minst en externt rekryterad rektor. En starkt bidragande orsak till att även Karolinska institutet kom

att rekrytera externt var den turbulens som uppstod i anslutning till kirurgen Paolo Macchiarini. För övriga finns det anledning att tro att principen om externrekrytering spred sig till ordförandena vid universiteten sedan de vid olika samlingar sammanträffat med sina ordförandekolleger vid högskolorna, där möjligheterna till internrekryteringar var begränsade.

Den ökande tendensen till externrekrytering har inneburit att en marknad för rektorer har utvecklats. Rektorer flyttar runt mellan olika lärosäten, något som framgår mycket tydligt om man som i figur 8 betraktar rektorsrekryteringarna 2017. Av de tio rektorerna som rekryterades detta år var det bara Peter Aronsson vid Linnéuniversitetet som var internrekryterad. Han hade dock varit kandidat i Göteborg men drog sig tillbaka då han förstod att han skulle kunna bli rektor vid sitt eget lärosäte, när hans rektor flyttade till Högskolan i Halmstad. Bland de övriga lärosätena rekryterade Lunds universitet och Örebro universitet från Sveriges Lantbruksuniversitet, medan Högskolan i Gävle och Karlstads universitet hämtade sina rektorer från Luleå tekniska universitet. De stockholmska lärosätena Kungliga Tekniska högskolan och Karolinska institutet rekryterade sina rektorer från Högskolan i Skövde respektive Universitetet i Oslo, samtidigt som en professor från Stockholms universitet blev rektor vid Umeå universitet. Göteborgs universitet slutligen fann sin rektor vid Lunds universitet sedan inte bara Peter Aronsson hade dragit sig tillbaka utan också Oslorektorn Ole Petter Ottesen, som valde att gå till Karolinska institutet. Ottesen är därmed en banbrytare genom att vara den förste internationellt rekryterade rektorn i Sverige.

Den ökande externrekryteringen av rektorer har inneburit att lärosätena numera i annonser i dagspressen manar intresserade att söka befattningen. Ofta framhåller dessa annonser att lärosätet är mycket framstående och att den nye ledaren förväntas förstärka denna position. För att få fram och för att utvärdera kandidaterna används i allt större utsträckning sökkonsulter. Det kollegiala inflytandet i valet av rektor varierar mellan lärosätena sedan högskoleförordningen numera har den relativt svaga formuleringen att styrelsen innan den lämnar sitt förslag till

FIGUR 8. Rektorsrekryteringarna 2017.
Källa: Egen bearbetning.

<i>Rektor</i>	<i>Rekryterad från</i>	<i>Rekryterad till</i>
Torbjörn von Schantz	SLU	Lunds universitet
Hans Adolfsson	Stockholms universitet	Umeå universitet
Johan Schnürer	SLU	Örebro universitet
Sigbritt Karlsson	Högskolan i Skövde	KTH
Stephen Hwang	Linnéuniversitetet	Högskolan i Halmstad
Ole Petter Ottesen	Universitetet i Oslo	Karolinska institutet
Eva Wiberg	Lunds universitet	Göteborgs universitet
Ylva Fältholm	Luleå Tekniska Universitet	Högskolan i Gävle
Johan Sterte	Luleå Tekniska Universitet	Karlstads universitet
Peter Aronsson	Linnéuniversitetet	Linnéuniversitetet

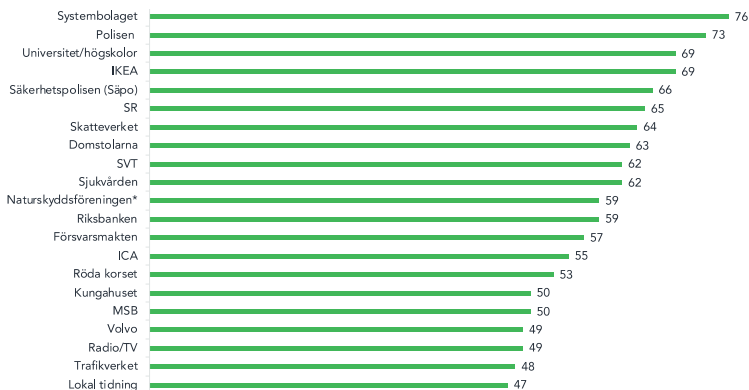
regeringen ”skall höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt”.

Framtiden

Det kan inte råda något tvivel om att universitet som organisationsform har haft stor framgång genom att de tidiga universiteten över århundraden har fått allt fler efterföljare över hela världen. Utöver universitetens positiva historiska utveckling utgör allmänhetens förtroende en uppmuntrande information. Som framgår av figur 9, kommer universitet och högskolor på delad tredje plats bland organisationer som har mycket stort och ganska stort förtroende bland den svenska allmänheten. Det är endast Systembolaget och Polisen som kommer före universitet och högskolor, vilka delar tredjeplatsen med folkhemsföretaget Ikea med 69 procent. Att så är fallet är särskilt positivt under en tid som präglats av tvivel på vetenskapen från i synnerhet en tidigare världsledare och hans anhängare.

Det höga förtroendet för universitet och högskolor är förstås ingen garanti för framtiden. Ett antal hot kan identifieras. Ett grundläggande sådant hot är de politiska angrepp på den akademiska friheten som redan i dag förekommer i ett antal länder såsom Kina, Polen, Turkiet och Ungern. Ett uppmärksammat uttryck för detta är att det av George Soros grundade Central European University tvingades flytta sin verksamhet från Budapest till Wien. Därutöver har universitetslärare fängslats och forskningsresultat ifrågasatts. Trots den avreglering som diskuteras ovan finns det många tecken på en ökad styrning av forskning och undervisning. För universitetens framtid är det viktigt att alla slags tendenser att begränsa den akademiska friheten motarbetas.

Ett andra hot mot universiteten är att de inte uppfyller förväntningarna. Det gäller studenterna som ju i stor utsträckning dragits till universiteten med förhoppningar att den tid och de ekonomiska resurser de lägger ned på sin utbildning ska ge utdelning genom attraktiva anställningar i arbetslivet. Om dessa förväntningar kommer på skam, finns en

*Nytt 2019

Procentandel mycket/ganska stort förtroende

FIGUR 9. Universitet har högt förtroende. Källa: Förtroendebarmetern 2020.

risk att de generationer som kommer senare blir avskräckta. På samma sätt finns en risk att politikerna finner att deras satsningar på forskning och utbildning inte ger de innovationer och den konkurrenskraft som de hade hoppats på, samtidigt som ett stort antal andra angelägna ändamål i samhället pockar på finansiering.

Ett tredje hot är att konkurrensen mellan forskare driver vissa mot att överträda de regler om noggrannhet, etik och sanningsenlighet som ska präglade forskning. Sådana beteenden avslöjas i många fall av andra forskare genom de processer för systematisk granskning som präglar vetenskapssamhället. När de avslöjas, som i fallet Paolo Macchiarini, leder de till skandaler som sänker förtroendet för forskningen. Det ligger då nära till hands att granskare frågar sig om de skandaler som briserar endast är toppen på ett isberg med en skepsis som följd. Det är dock inte bara fusk och skandaler som kan stimulera ifrågasättande av forskarna. Eftersom forskning är förknippad med stor osäkerhet kommer olika forskare också ha olika åsikter om forskningsläget. Detta har tydligt visats i samband med den pågående pandemin, då olika forskargrupper fört en offentlig

debatt med varandra. Samtidigt måste det dock framhållas att pandemin har visat att vetenskapen kan leverera genom att vaccin har tagits fram på mycket kort tid.

I Sverige finns det också anledning att oroa sig för återväxten av svenska forskare. Vi har nu under de senaste tjugo åren sett en minskande andel svenska studenter som väljer forskarutbildning. Samtidigt lockar svensk forskarutbildning med sina mycket förmånliga villkor internationella studenter. Problemet är att omkring 60 procent av dessa internationella studenter lämnar Sverige efter examen. Därmed kan vårt land få problem med att på sikt förstärka eller ens upprätthålla kompetensen vid universitetet. En viktig anledning till detta kan vara de otydliga karriärvägar som det svenska systemet erbjuder sina forskare. Att åtgärda detta är mycket viktigt för att säkra våra universitets internationella ställning. Detta är särskilt angeläget eftersom det också finns en risk att framtidens doktorer söker sig till andra slag av organisationer, såsom forskningsinstitut eller företag som skapar universitetsliknande organisationer.

Även ny teknologi utgör ett hot för universitetet. Digitaliseringen har förändrat förutsättningarna i många branscher, såsom media, och hanteringen av finansiella tjänster. Att detta till och med skulle bli universitetens död förutspåddes för en del år sedan, då vad som på engelska kallades *Massive Online Open Courses* (MOOC:s) lanserades. Än så länge har dessa spådomar kommit på skam på grund av höga produktionskostnader och svårigheter att generera intäkter (De Corte, Engwall & Teichler 2016). Erfarenheterna under pandemin kan dock leda till en ökad digitalisering dels genom hybridlösningar, det vill säga en blandning av digital och fysisk undervisning, dels genom specialsydda avgiftsbelagda fortbildningskurser (*Exclusive Paid Online Courses*, EPOC:s). Även om dessa initiativ kommer att ha framgångar finns det ändå anledning att hysa en viss optimism för universitetens framtid. Deras roll i samhället är nämligen inte bara att lära ut särskilda kunskaper. De utgör också viktiga mötesplatser för unga studenter och erbjuder på så sätt viktiga sociala kontakter för resten av deras liv. Därför är också alumner

viktiga tillgångar för universitetens framtid. Framför allt gäller detta i USA men även i viss utsträckning i Sverige.

Det finns också de som anser att universitet är så gammaldags och förlegade organisationer att de inte har någon framtid. En konsultrapport från det internationella revisionsföretaget Ernst & Young med titeln *University of the Future. A Thousand-Year-Old Industry on the Cusp of Profound Change* konstaterade för sex år sedan följande rörande australiska universitet: ”Over the next 10–15 years, the current public university model in Australia will prove unviable in all but a few cases” (Ernst & Young 2012, s. 2). Hur det blir med den saken får framtiden utvisa. Hitills saknas dock tecken på att de australiska universiteten håller på att gå under. Det kan bero på att universitetet som organisationsform inte bara är framgångsrikt utan också präglas av uthållighet. Evidens för detta är en rapport från *The Carnegie Council for Policy Studies* (1980), som redovisade organisationsformen för de totalt 66 institutioner 1980 som också existerade 1530: 2 var kyrkor, 2 var parlament och 62 var universitet. En slutsats i rapporten var därför: ”Universities in the past have been remarkable for their historic continuity, and we may expect this same characteristic in the future. They have experienced wars, revolutions, depressions, and industrial transformations, and have come out less changed than almost any other segment of their societies.” Denna slutsats ger tillförsikt om universitetens framtid. Framtida universitetsledare ska förhoppningsvis med instämmande kunna citera humanistdekanen vid Harvard University Henry Rosovsky, som i sin bok *The University. An Owner’s Manual*, formulerade sig på följande sätt: ”The students are here for four years; the faculty is here for life; and the institution is here for ever” (Rosovsky 1990, s. 267).

Föredrag den 12 januari 2021

- Academic Ranking of World Universities 2020, <http://www.shanghairanking.com/ARWU-Statistics-2020.html>, nedladdad 15 november 2020.
- Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education 1980. *Three Thousand Futures*, San Francisco: Jossey-Bass.
- CLARK, B.R. 1983. *The Higher Education System. Academic Organization in Cross-National Perspective*, Berkeley: University of California Press.
- COLE, J.R. 2010. *The Great American University. Its Rise to Preeminence, Its Indispensable National Role, Why it Must Be Protected*, New York: Perseus Books Group.
- DARBY, H.C. & H. FULLARD 1978. *The New Cambridge Modern History Atlas*, Cambridge: Cambridge University Press.
- DE CORTE, E., L. ENGWALL & U. TEICHLER red. 2016. *From Books to MOOCs? Emerging Models of Learning and Teaching in Higher Education*, London: Portland Press.
- ENGWALL, L. red. 2018. *Corporate Governance in Action. Regulators, Market Actors and Scrutinizers*, New York: Routledge.
- ERNST & YOUNG 2012. *University of the Future. A Thousand-Year-Old Industry on the Cusp of Profound Change*, Sydney: Ernst & Young.
- Förtroendebarmetern 2020, <https://medieakademien.se>, nedladdad 10 november 2020.
- KJÖLLER, H. 2020. *Kris i forskningsfrågan. Eller: vad fan får vi för pengarna*, Stockholm: Fri tanke.
- ROSOVSKY, H. 1990. *The University. An Owner's Manual*, New York: W.W. Norton.
- Shanghai Ranking 2020, <http://www.shanghairanking.com/ARWU2020.html>, nedladdad 15 november 2020.
- SHARMA, Y. 2021. "So many new universities – Where will the staff come from?", <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=2021031010205321713>, nedladdad 18 mars 2021.
- Universitetskanslersämbetets statistik, <https://www.uka.se/statistik--analys/statistik-databas-hogskolan-i-siffror.html>, nedladdad 19 mars 2021.